

WYNIA'S WEEK

Als harde grappen 'niet meer kunnen' is het gedaan met de uitingsvrijheid

Door [Bart Collard](#) - 21 januari 2023
Geplaatst in [Media](#) - [Recht](#) - [Vrijheid](#)

In het televisieprogramma The Roast op Comedy Central worden bekende Nederlanders 'geroosterd'. Ze mogen plaatsnemen op een stoel en vervolgens komen er andere BN'ers langs die harde grappen over hen maken. Een recente uitzending waarin zangeres Famke Louise werd geroast zou hebben geleid tot de laagste kijkcijfers ooit voor het programma.

'Vindt het publiek harde grappen nog wel leuk en 'kan' deze zwarte humor anno 2023 nog wel?' zo vroeg [Danja Koeleman](#) van Nu.nl zich af. Bart Collard betoogt dat de vrijheid van expressie verloren is als dit niet meer kan.

'Humor leidt tot politiek conflict'

In het artikel van Koeleman komt humoronderzoeker Dick Zijp aan het woord die over harde humor stelt dat er tegenwoordig 'een groter besef [is] dat niet iedereen hierom kan lachen'. Sterker nog, die humor zou leiden tot een 'politek conflict' tussen mensen die menen 'dat humor een vorm van vrijheid van meningsuiting is' en mensen die vinden dat grappen niet kunnen 'omdat iemand beledigd wordt'.

Eind 2021 ontstond er [ophef](#) over *The Closer*, een cabaretshow van Dave Chappelle op Netflix. In die show neemt Chappelle allerlei groepen mensen de maat, maar zijn uitspraken over transgenders leidden tot veel boosheid. Er werd gedemonstreerd bij het kantoor van Netflix, er werd opgeroepen om de show van Netflix te verwijderen en om Chappelle voorgoed te cancellen.

Als harde grappen 'niet meer kunnen' is het gedaan met de uitingsvrijheid

Daarnaast werd Chappelle kort daarop op het podium aangevallen als gevolg van zijn grappen in *The Closer*. Ook in Nederland werd volop over zijn show en de grenzen van het toelaatbare gediscussieerd. Humoronderzoeker Dick Zijp pleitte ervoor om terughoudend te zijn om grappen te maken over 'iets gevoeligs rondom transpersonen'. Hij meende dat niet alle kwetsbare groepen uitgesloten moeten worden van humor, maar dat niet alle grappen 'kunnen'. Daarom zou Zijp ook begrijpen als Netflix de show zou verwijderen.

Cruciaal in deze discussie is de vraag wat 'niet kunnen' betekent. Gaat het erom dat deze mensen vinden dat harde grappen moreel verwerpelijk zijn en dat ze daarom willen dat cabaretiers ze niet meer maken? Of gaat het zelfs om het idee dat sommige grappen verboden moeten worden, strafbaar moeten zijn? Dat laatste, het pleiten voor een strafbaarstelling, conflicteert met een open samenleving. Mensen moeten zich vrijelijk kunnen uitdrukken. Dat een uitdrukking mensen kan beledigen is het logische gevolg van de vrijheid van expressie.

Betreden van een duister gebied

Maar ook die eerste vraag, waarbij groepen moreel worden beschermd, is problematisch. Stellen dat iets 'niet kan' is niet per se een pleidooi voor een verbod. Het zou uitgelegd kunnen worden als het slechts aanspreken van cabaretiers op hun vermeende grensoverschrijdende grappen. Hoewel het toegestaan en mogelijk is om dat te doen wordt hier een meer duister gebied betreden.

Zijp stelt bij Nu.nl immers ook: 'In bijna alle humor wordt in enige vorm wel een morele of sociale grens overschreden.' De komediant 'gaat altijd een grens over. Dat vindt het publiek fijn, want je moet provoceren'.

Het gaat hier daarom om een essentieel kenmerk van de kunst van satire. Een cabaretier aanspreken op het overschrijden van een morele grens, is als tegen een journalist zeggen dat hij niet meer zou moeten schrijven. Tegen een cabaretier zeggen dat hij bepaalde grappen niet zou moeten maken is als tegen een journalist zeggen dat hij over bepaalde onderwerpen niet meer zou moeten schrijven.

Uiteraard is zo'n pleidooi toegestaan en is het prima om over specifieke casussen te discussiëren. Een collectieve oproep tot het annuleren van grappenmakers of het uitsluiten van bepaalde groepen of onderwerpen van humor is echter problematischer. Activistische schreeuwers vinden immers regelmatig gehoor binnen grote organisaties en in de politiek, zelfs bij de regering. Zulke pleidooien kunnen een bedreiging vormen voor de vrijheid van expressie.

Belediging uit het Wetboek van Strafrecht

Dat de *roast* van Famke Louise slecht bekeken is betekent niet dat mensen geen harde grappen meer willen horen. Wellicht zijn ze niet geïnteresseerd in de zangeres? Of wellicht was het een belabberd slechte uitzending met slecht gebrachte grappen? Misschien was er iets anders op televisie dat de aandacht van de kijker won?

WYNIA'S WEEK

Als harde grappen 'niet meer kunnen' is het gedaan met de uitingsvrijheid

Mensen hebben de keuze om naar cabaretshows te gaan of om beschikbaar te zijn als onderwerp van een *roast*. Ook hebben zij de keuze om dat niet te doen. Wie televisie kijkt kan wegzappen. Wie in de kroeg een gesprek hoort dat hem niet behaagt kan weglopen.

Ik heb het al vaak bepleit, maar belediging zou niet strafbaar moeten zijn. Het is een subjectief delict dat daardoor conflicteert met de uitingsvrijheid. Als ik iets beledigend vind, zou u het immers niet meer mogen zeggen. Hoe een samenleving omgaat met satire is een aardige graadmeter voor de gesteldheid van de vrijheid van expressie. Als harde grappen niet meer 'kunnen' is die vrijheid verloren.

*De **donateurs vormen het fundament van Wynia's Week**. U maakt het als donateur mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt - ook nu weer, in 2023. Doneren kan op verschillende manieren, kijk [HIER](#). Alvast hartelijk dank!*